Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XV. Cena lista je $5.00. Entered as second-class matter January 28, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., torek, 14. februarja (Feb. 14) 1922. Subscription $5.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 37.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

ŽELEZNIČARJEM SE JEMLJE 8-URNI DELAVNIK.

VRŠI SE POČASI, TODA PO DOBRO PREMIŠLJENEM NAČRTU.

Zdaj so na vrsti signalni zavirači! Kdo pride na vrsto za njimi?

Chicago, Ill. — Počasi in sigurno se jemlje železničarjem 8-urni delavnik. Zdaj so na vrsti signalni zavirači, za katere bo osemurni delavnik kmalu pozabljena reč. Okoli dvanajst tisoč signalnih zaviračev je v Združenih državah.

V četrtek stopi zanje v veljavo novi odlok delavskega železniškega odbora. V principu se prizna osemurni delavnik. To pomeni, da se osemurni delavnik prizna kot mezdna enota, v resnici pa osemurni delavnik več ne postoji, ker se nadaljni dve uri dela plačata po navadni mezdni lestvici. Delo ob nedeljah in praznikih se tudi plačuje po navadni mezdni lestvici. Po narodni pogodbi je bilo treba plačati za delo po osemurnem delavniku in za delo ob nedeljah in praznikih časinpol.

Železniški delavski odbor je na pritisk železniških družb pričel počasi trgati narodno pogodbo. Kategorija za kategorijo je prišla na vrsto in zdaj je še nekaj prometnih uslužbencev kot strojevodje, kurjači, sprevodniki in zavirači deležnih osemurnega delavnika. Koliko časa bodo uživali to priboritev, je seveda vprašanje časa.

Nekateri železničarji vidijo nevarnost, ki prihaja. Prišli so do spoznanja, da je treba politične akcije, ako žele obdržati, kar so si priborili v preteklosti. Izdali so poziv za skupno sejo zastopnikov strokovno organiziranega delavstva in politično organiziranega delavstva. Zborovanje bo pričelo dne 20. februarja v Chicagu, ki ima nalogo, da izdela gospodarski program, na katerem se združijo politično organizirani delavci, ki so zdaj poceplieni.

Velebizniško časopisje se zaveda, da je to zborovanje velikega pomena in hoče delavstvo že naprej zbegati o namenu in cilju tega zborovanja. Prvi članki o tem zborovanju so že pričeli izhajati v velebizniškem časopisju in najbrž se ne bodo nadaljevali samo do zborovanja, ampak bodo izhajali tudi po zborovanju, ako bo delavstvo na tem zborovanju napravilo dobre zaključke sebi v korist —

Na zborovanje pridejo tudi zastopniki farmarjev, ne konzervativcev, ampak naprednih farmarjev. In to dela skrbi privatnim bizniškim interesom.

KATERA VEST JE PRAVA?

Washington, D. C. — Ameriški konzul Erhardt v Atenah na Grškem poroča, da je bilo grško ministrstvo za narodno ekonomijo obveščeno, da se iz Carigrada pošilja premog v južno Rusijo in se tam zamenja za kože. Grško ministrstvo opozarja parobrodne interese na sporočilo, da so ruske oblasti izrekle težke denarne globe za kapitane, ki so skušali izročiti blago privatnim osebam, ker se smejo po ruskem zakonu pečati z uvozno trgovino le zadruge.

Druge informacije iz Washingtonu pa govore, da je sovjetska vlada odpravila to omejitev.

UBIJALCE IŠČEJO.

Petersburg, Ill. — Tukaj so našli ubitega neznanca v grmovju. Vsa znamenja govore, da ga je ubil avtomobil. Oblasti zdaj iščejo dve ženski, o katerih sodijo, da sta se nahajali v avtomobilu, ki je ubil tujca.

Mrliški ogledник H. E. Wilkin izjavlja, da je prepričan, da so tujca vrgli še živega v grmovje, kjer je umrl brez vsake pomoči.

Od avtomobila do mesta, kjer je ležal tujec, je vodila sled majhne ženske noge. To odkritje je za oblastvene organe kazalec, kdo je izvršil hudodelstvo.

"NE V SAN FRANCISCO!" SVARI ŽUPAN BREZPOSELNE DELAVCE.

San Fransisco, Cal. — Tukajšnji župan James Rolph je izdal proklamacijo, opozarjajoč brezposelne delavce po vsej Kaliforniji in drugod na slabe delavske razmere v San Fransiscu in svareč jih, naj ne hodijo iskat dela semkaj, dokler ne poneha sedanja kriza brezposelnosti. Proklamacija je naslovljena na ljudstvo v Kaliforniji. Župan pravi, da ima mesto San Francisco več brezposelnih delavcev kot pa ima dela zanje.

FRANCIJA PRIZNALA ODŠKODNINO RUSIJI?

Poincare zahteva, da Sovjetska Rusija prizna vse pogoje, predno smejo njeni delegatje v Genovo.

LLOYD GEORGE JE ZA POGAJANJA Z RUSI NA KONFERENCI.

Pariz, 13. febr. — Francoski ministrski predsednik Poincare zahteva, da se mednarodna ekonomska konferenca ne sme vršiti toliko časa, dokler Sovjetska Rusija ne sprejme vseh pogojev, ki so bili sklenjeni po vrhovnem svetu v Cannesu.

Moskovska vlada je v načelu sprejela pogoje, zlasti tikajoče se priznanja predvojnih dolgov in garancij za varnost privatne lastnine inozemskih kapitalistov v Rusiji. Lloyd George je bil s tem zadovoljen in njegovo stališče je, da zavezniki razpravljajo o podrobnosti pogojev s sovjetskimi delegati v Genovi. Poincare je pa proti temu; on hoče, da boljševiška vlada v naprej podpiše nekakšno pogodbo.

V pariških diplomatičnih krogih se zdaj govori, da skoraj vse nevtralne države podpirajo Francijo. Švica, Holandija, Španija in škandinavske države se baje strinjajo s Poincarejevimi zahtevami, da mora Rusija prej sprejeti vse canneske sklepe, predno se otvori genovska konferenca.

Lloyd George pa ima na svoji strani Italijo in najbrž tudi centralne države. Ako je na teh govoricah kaj resnice, tedaj se bo skorajda vršila druga seja vrhovnega sveta pred konferenco v Genovi in konferenca bo mogoče odložena.

Iz istih krogov je tudi prišla vest, da je dejal Poincare, da Francija sprejme v načelu zahtevo Sovjetske Rusije za odškodnino od entente zaradi škode, katero so povzročili Kolčak, Denikin, Judenič in Vrangel z njihovimi pogorelimi ofenzivami proti sovjetom. Francija je pripravljena pogajati se s Sovjetsko Rusijo glede te odškodnine, ampak moskovska vlada mora prej priznati vse predvojne in medvojne dolgove, katere so obljubili plačati predstavniki takratne ruske vlade.

Poincarejevo stališče je, da se vprašanje odškodnine, katero bo zahtevala Sovjetska Rusija, predloži nevtralni komisiji v rešitev.

PAROBRODNI INTERESI NA PACIFIKU UVAJAJO SUŽENJSKI SISTEM.

Washington, D. C. — Andrew Furuseth, predsednik Mednarodne mornarske unije, je izdelal letak, v katerem analizira sistem industrijskih potnih listov, ki so ga uvedli privatni parobrodni interesi na Pacifiku. Parobrodni interesi pravijo, da naj delavci na morju pazno študirajo njih načrt, ker je velikega pomena za njih življenje. Furuseth pa pravi naravnost, da tak sistem pomeni sužnost. Posledica tega bo, da pravi mornarji zapuste morje in si poiščejo delo na suhem. Mesto njih pa pridejo na ladije ljudje iz človeških nižin, ki bodo ponarejali potne liste in uganjali še druge reči.

KDO ZASTOPA LJUDSKE INTERESE V ZBORNICI?

PREDLOŽENE PREDLOGE ODGOVARJAJO NA TO VPRAŠANJE.

Dolžnost ljudstva pa je, da predložene predloge študira.

Albany, N. Y. (Fed. Press).— Ravnokar sta bili legislaturi predloženi dve predlogi, ki tvorita dobro snov za kritiko, ako se ju kritizira skupaj, ne da bi bilo treba ziniti kakšno besedo o inteligenci — državnega zakonodajnega telesa.

Eno predlogo je izdelal Edmund Seidel, edini socialistični član državnega senata. Predloga zahteva, da se takoj uvede prelakava zaradi vzrokov, povzročajočih brezposelnost v državi New York, in obenem svetuje, da se odpro zaprte tovarne, da dobe brezposelni delavci delo. Po besedilu v rezoluciji ima to delo izvršiti državna industrijalna komisija in o svojem delu ima poročati prihodnji legislaturi. Rezolucija je doslej prejela malo podpore in najbrž jo prejme malo tudi v bodočnosti.

Drugo predlogo je predložil zbornici poslanec Arthur H. Brundage, republikanec iz okraja Orange. Predloga prepoveduje lajnarjem igrati na cesti "The Star Spangled Banner," pa tudi drugim muzikantom, če nastopijo javno, kjer se za privatne namene pobira denar.

"Čas je," je rekel Brudage, "da se zakliče ljudem stoj, ki bodijo po ulicah naših mest in si služijo denar z našo narodno himno."

Brundagovo predlogo podpirajo razni okrajni odbori Ameriške legije.

Newyorška in transportna borza je pač izdelala svojo predlogo za prisilno razsodišče in predložil jo je državnemu senatu državni senator Holland S. Duell, ki je republikanec z dušo in telesom. Proti tej predlogi nastopi Ameriška delavska federacija v državi New York, ki je proti nji že nekaj tednov nazaj pričela agitirati z vso silo. Ta predloga je bila po besedah Frank S. Gardnerja, tajnika trgovske in transportne borze navdahnjena po "uspehih", ki sta jih dosegla governer Allen v Kansasu in Mackenzie King, zdaj ministrski predsednik v Kanadi.

Predloga je zavita v misterij. Posebno skrivajo pred javnostjo določbe, ki se nanašajo na stavke in izpore. Izvedelo se je toliko, da predloga namerava zavleči stavke in izpore za 60 dni. Prvih 30 dni ostane državnemu komisarju, da skuša izravnati spor; ako ni prišlo do izravnave, tedaj ima sodišče pravico, da prepreči stavko s sodnijsko prepovedjo za nadaljnih trideset dni.

USODOPOLNA SOLATA!

Columbus, Miss. — Na državni univerzi na oddelku za študentke so servirali pri obedu piške v salati. Posledica tega je bila, da je več ko tri sto študentk obolelo na zastrupljenje s ptomeno. Pozvali so vse zdravnike v Columbusu na učilišče, da pomagajo. Proti večeru se je stanje bolnikov toliko obrnilo na bolje, da so bili vsi zunaj nevarnosti.

EDISONOVA 75-LETNICA.

West Orange, N. J. — Thomas A. Edison, glasoviti iznajditelj, je v soboto praznoval svoj petinsedemdeseti rojstni dan. Praznoval ga je s tem, da je kot običajno delal ves dan v svojem laboratoriju. Edison je prejel nebroj čestitk.

VREME.

Chicago in okolica: V sredo oblačno in nestalno. Menjajoči se lahki vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 15, najnižja 8. Solnce izide ob 6:46, zajde ob 5:22.

MORGAN JE DIKTIRAL PREDLOGO ZA POTLAČENJE STAVK V NEW YORKU.

New York, N. Y. — Preiskava je pokazala, da je izvrševalni odbor trgovske zbornice sestavil predlogo za industrijalno sodišče in prepoved stavk v državi New York, ki je zdaj pred legislaturo v Albanyju. In J. Pierpont Morgan je član tega odbora. To dokazuje, da najmogočnejši finančni interesi v deželi stoje za famozno predlogo, katere namen je, učiniti zadnje pravice delavcev, kar jih še imajo. — 1500 odbornikov delavskih organizacij pojde v Albany pobijat protidelavsko predlogo.

GHANDI ARETIRAN; STAVKA V INDIJI.

Druga vest sporoča, da je indijski vodja začasno ustavil kampanjo nepokorščine.

VELIKA STAVKA NA KITAJSKEM.

London, 13. febr. — Iz Kalkute je prišla vest, da je bil Mohandas K. Ghandi, vodja pasivnoresistenčnega gibanja proti angleški vladi v Indiji, aretiran. Vest ni uradno potrjena. Brzojavka iz Kalkute dostavlja, da je aretacija povzročila veliko razburjenje med Indijci.

Bombaj, Indija, 12. febr. — Tukaj se poroča, da je M. K. Ghandi začasno suspendiral akcijo nacionalistov za civilno nepokorščino.

To je storil zaradi zadnjih izgredov v Chauri, kjer je bilo prejšnji teden sedemnajst domačih policajev ubitih. Kakor poročajo, je Ghandi ustavil kampanjo nepokorščine napram britski vladi za štirinajst dni.

London, 13. febr. — "London Times" so prejeli poročilo Allahabada o veliki stavki železničarjev. Tovorni železniški promet je popolnoma pretrgan od Moghalseraja do Kalje proti severu in zapadno do Jubulpora. Vse večje industrije ustavljajo obrat zaradi pomanjkanja premoga.

Hongkong, Kitajska, 13. febr.— Tukaj so zastavkali mornarji in 170 parnikov večinoma angleških, počiva v luki. Pomorski promet je deloma paraliziran, promet na rekah je pa popolnoma ustavljen. Vlada prevaža transportne delavce na avtomobilih pod vojaško stražo. Angleški in ameriški civilisti so se ponudili v pomožno policijsko službo za patruljiranje (Hongkong je angleška posest.)

KAPITALISTIČNI MOLOH ŽRE IN ŽRE . . .

Zopet devet rudarjev mrtvih vsled eksplozije v rovu.

Williamson, W. Va. — Devet rudarjev je bilo ubitih in trije ranjeni vsled razstrelbe premogovega prahu, ki se je pripetila v soboto zvečer v Pond Creeku. Rov je lastnina Marrietta Coal Co.

ZOPET SO SE POJAVILE VELIKE PEGE NA SOLNCU.

Miami, Fla. — Dr. David Todd, bivši ravnatelj amhertskega observatorja, poroča, da je na solncu zopet pojavila pega, ki meri 50,000 milj. Posledica pege bodo vsekakor severni siji in telegrafski ter drugi električni aparati bodo vznemirjeni.

ŠVEDSKE DRŽAVNE ŽELEZNICE SO ZNIŽALE VOZNINO.

Washington, D. C. — Trgovski department je objavil v svojem oficijelnem buletinu "Commerce Reports" poročilo švedskega konzula, v katerem navaja, da so na švedskih državnih železnicah znižali voznino in da bodo prisiljene privatne železnice, katerih je sto štirideset na Švedskem, znižati voznino.

NAJET IN OBTOŽEN HLAPEC SPOZNAN KRIVIM.

V SVOJI ZMOTI JE PRETEPEL ŠOLSKEGA RAVNATELJA MESTO DELAVSKEGA ORGANIZATORJA.

Sodnik Catlin je poslal tega hlapca privatnih bizniških interesov za 3 leta na oddih.

St. Paul, Minn. — Fred A. Hurst, načelnik detektivskega biroja Meščanske zveze v St. Paulu, je bil pred porotnim sodiščem spoznan krivim napada druge vrste. Meščanska zveza je pač organizacija, ki želi za vsako ceno uvesti odprto delavnico v St. Paulu. —

Hurst je bil obtožen po veleporoti lani v novembru, ko je bil aretiran na pritožbo John M. Guisa, šolskega ravnatelja Johnsonove srednje šole, da ga je napadel.

Govori se in trdi, da sta privatna detektiva ležala na preži, da pretepeta John Klausa, organizatorja tipografične lokalne organizacije št. 30 v St Paulu. Hlapca, katera je Hurst najel, da jih naložita Klausu, sta se zmotila, pa sta napadla Guisa, ki je najbližji Klausov sosed.

Najeti hlapci, ki so zapleteni v afero, so zamotani v taktiko oboroženih hlapcev ob času stavke pekovskih delavcev v Chicagu, v kateri je bil organizirani delavec Henry Pfab lani ubit.

Sodnik F. M. Catlin je Hursta obsodil, da največ presedi tri leta v kaznilnici v Stillwaterju.

Cela zgodba pa govori jasno kot beli dan, kdo najema oborožene hlapce, da izvršujejo nasilna dejanja. Stvar je prišla na dan, ker sta najeta hlapca napadla nepristranskega človeka. Ako bi se bil napad na Klausa posrečil, to je na osebo, ki je bila določena, da se na pol ubije ali pa zavratno umori, bi bila najeta hlapca prisegala po krivem, da sta ravnala v silobranu, ker ju je Klaus napadel. V Chicagu je bilo že nekaj delavskih voditeljev umorjenih na zavraten način. In koliko krivcev je bilo prijetih? Nobeden! —

TOVARNARJI ZAHTEVAJO MILICO.

Providence, R. I. — Tekstilni baroni v dolini Pawtucket bi radi za vsako ceno zlomili stavko tekstilnih delavcev na račun javnega denarja. Obrnili so se na governerja Sam Sousija, da naj odpošlje takoj milico, ker je njih privatna lastnina v nevarnosti.

Governer jim še ni odgovoril. Predno so se miličarji sešli, da je governer ukazal, da se dve četici konjenice razideta, ki sta bili pripravljeni za stavkovno službo. Tekstilni baroni seveda čvekajo, da se vrše nemiri, katerim lokalne oblasti niso kos. Čudno pa je, ako so nemiri res tako veliki, da jih lokalne oblasti ne morejo obvladati, zakaj lokalne oblasti kaj takega ne sporoče governerju. Nemiri najbrž eksistirajo le v možganih tekstilnih baronov.

ZOPET SO LINČALI ZAMORCA! VZROK?

Texarkana, Tex. — Ulična drhal je iztrgala šerifskemu deputiju zamorca N. P. Normana in ga linčala. Napadalci so bili maskirani.

Vzrok? Prav nobenega ni bilo. Linčarji so mislili, da imajo pred sabo zamorca, ki je ubil branjevca G. W. Landersa v Eylauju.

PREVOZNI PLAV ZOPET ZAMRZNJEN.

Sault Ste. Marie, Mich. — Že tretjič je letos zamrznil plav, ki služi za prevažanje železniških voz pri Chief Wawatamu. Prometna zveza z zgornjim delom polotoka je pretrgana. Led je ravno tako debel, kot zadnjikrat, ko je bil plav zamrznjen skozi štiri dni.

PREDLOG ZA NOVO PREISKAVO O BREZPOSELNOSTI MED RUDARJI.

Washington, D. C. — Kongresnik Robinson iz Kentuckyja je zadnji teden predložil v poslanski zbornici resolucijo za kongresno preiskavo, ki naj dožene, kje so vzroki splošne paralize v premogovniški industriji in velike brezposelnosti ter slabih razmer med rudarji. Robinson bi tudi rad vedel, kako je to mogoče, da Anglija uvaža premog v Ameriko in ga prodaja po nižji ceni kot je ima ameriški premog.

NOVA VERSKA VOJNA IZBRUHNILA NA IRSKEM.

Štirje ubiti v Belfastu; ob meji med severno in južno Irsko divjajo boji.

BRITSKE ČETE MOGOČE INVADIRAJO "SVOBODNO DRŽAVO".

Belfast, Irska, 13. febr. — Med protestanti in katoličani v Belfastu je zopet zadivjala verska vojna. Medtem ko pokajo puške in strojnice ob meji med Ulsterjem in "svobodno državo" na jugu, so v Belfastu pokali revolverji in bombe vso prejšnjo noč. Štiri osebe so bile ubite in mnogo je ranjenih. Med ubitimi sta tudi neka omožena žena in deček.

Irske republičanske čete so v soboto napadle skupino ulsterskih konštablerjev v Clonesu in mnogo mož je bilo ranjenih. Krogla je zadela tudi nekega civilista. Ta dogodek je zelo razpalil protestante v Ulsterju in izzval izgrede proti katoličanom v Belfastu.

London, 13. febr. — Angleška vlada je v velikih skrbeh zaradi novega izbruha gverilske vojne med protestanti in katoličani na Irskem. Iz Dublina javljajo, da je irska provizorična vlada storila vse za potlačenje nemirov ob meji, toda vlada je preslaba, da bi dosegla kak uspeh.

Vojni minister Churchill je rekel snoči, da Anglija pošlje sveže vojaške čete v Ulster za obrambo meje. Ulsterski ministrski predsednik Craig je sam brzojavil v London, da je vojaška pomoč nujno potrebna.

Medtem je pa De Valera včeraj formalno odprl v Dublinu kampanjo proti provizorični vladi. Kampanja je bila otvorjena z velikimi demonstracijami za republiko. Na tisoče ljudi se je udeležilo demonstracij in zraven je bilo tudi tisoč republičanskih vojakov v uniformah in z orožjem.

Cork, Irska, 13. febr. — Tukajšnji železničarji, ki so zadnji petek okupirali železniške postaje in delavnice in jih razglasili za last "Železničarskega industrijalnega operativnega društva", so včeraj izpraznili okupirane postojanke, toda na delo se niso vrnili. Nekaj čez 800 delavcev je prisostvovalo okupaciji. V soboto so železničarji glasovali, če naj obdrže zasežene postaje, vlake in delavnice ter jih sami operirajo ali naj jih opuste in končajo stavko. Glasovi za oba predloga so bili približno enaki in nato sta obe stranki zahtevali, da se glasovi ponovno preštejo. To se bo zgodilo danes.

PLAV SE JE PREKUCNIL, PET OTROK JE UTONILO.

Calexico, Cal. — Otroci so napravili na malem ribniku plav, na katerem so se vozili. Naenkrat se je pa plav prevrnil, otroci so padli v vodo in predno je prišla pomoč, je pet otrok utonilo.

SODNIK NOČE REZIGNIRATI.

Okmulgee, Okla. — Višji sodnik H. R. Christopher noče rezignirati, čeprav prihajajo pozivi za rezignacijo od vseh strani, ker je razpustil veleporoto, ki je imela preiskati bankrot komercijalne banke.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto, $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $8.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $8.00 per year.

Entered as second class matter at the postoffice at Chicago, Ill., under the act of August 24, 1912, at the special rate of postage provided for in section 1103, act of October 3, 1917, authorized on January 21, 1918.

Datum v oklepanju n. p. (Feb. 28-22) poleg vašega imena na naslova pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

UBOGI ZAKON O ZAHTEVI IN PRIHODU BLAGA NA TRG!

Kadar so cene zelo visoke in prične ljudstvo godrnjati zaradi oderuških cen, se prav zanesljivo oglasijo najeti ekonomi v velebizniškem časopisju v interesu kapitalistov in poduče ljudstvu, da se je blago podražilo po železnem gospodarskem zakonu, ki odločuje na trgu. Kolikor manj blaga pride na trg in kolikor večja je zahteva, toliko dražje je blago, izjavljajo prepričevalno ti ekonomičarji. Da malo potolažijo ljudstvo, dodajo temu, da se blago prav zanesljivo sceni, ko ga pride več na trg in malo preneha povpraševanje po njem.

Tako so najeti ekonomičarji vedno govorili dozdaj in seveda ljudstvo je verjelo, da je pravljica o prihodu in zahtevi blaga na trgu resnična do pike.

Vprav te dni se je zglasil trgovski tajnik Hoover, ki mora ta zakon gotovo poznati dobro, saj drugače ne bi postal trgovski tajnik, pa je povedal nekaj, kar trditev najetih ekonomičarjev postavlja v zelo čudno luč.

Pri Hooverju so bili namreč zastopniki organiziranih rudarjev in premogovniških podjetnikov, da se izravna spor med rudarji in podjetniki. Dalje je administraciji na razpolago poseben odbor, ki študira položaj. Po vsestranskem študiranju položaja je ta komitej prišel do prepričanja, tako pravi namreč Hoover, da je premogova industrija od 30 do 40 odstotkov preveč razvita. Z drugimi besedami to pomeni, da produciramo preveč preprihoda in da je trg prenapolnjen s premogom. Po zakonu prihoda in zahteve blaga na trgu bi se morala cena premogu znižati.

Ali se je to zgodilo?

Mehki premog prodajajo res poceni pri rudnikih v Pennsylvaniji. Tona premoga stane samo $1.75. Ko pa tona premoga dospe v Philadelphijo, tedaj plača zanjo konzument dvanajst dolarjev. Nič bolje ni v Chicagu, dasiravno je država Illinois izredno bogata na rudnikih in v sosedni državi Indiani lahko producirajo toliko premoga, da lahko krijejo vse potrebe za obe državi.

Zakaj zdaj ne učinkuje zakon prihoda in zahteve po blagu na trgu?

Ker učinkovati ne more. Kapitalisti kontrolirajo produkcijo in prihod blaga na trg. To je povedal komitej, ko je rekel, da rudarji delajo 180 dni v letu. Današnji industrijski problemi so drugi, kot so bili pred trideset leti in zategadelj jih ekonomičarji stare šole ne razumejo, mladi jih pa razumeti nočejo, ako so v službi kapitalistov.

TRDOSRČNOST PODJETNIKOV V ZAPADNI VIRGINIJI.

Brzojav je sporočil v javnost, da so bili oni dan pri predsedniku rudarji in njih žene iz Zapadne Virginije. Rudarska delegacija je potožila predsedniku, da so rudarji brez življenskih sredstev in da nameravajo premogovniški podjetniki postaviti rudarje z njih ženami in otroci vred sredi zime iz kompanijskih hiš v sneg in mraz. Posledica te avdijence pri predsedniku Hardingu je bila, da je delavski tajnik Davis brzojavil Morganu, governerju Zapadne Virginije, da naj ne iztirajo rudarjev in njih družin sodnijskih potom iz kompanijskih hiš.

Predsednikov apel, izvršen po delavskem tajniku na governerja Zapadne Virginije, je toliko pomagal, da niso bile slabotne žene in otroci spodeni sredi zime na cesto in pod kap. To dejstvo potrdi, da bi bili rudarji s svojimi družinami izgnani iz hiš, da niso poslali svoje deputacije v Washington in tako opozorili ves svet, da v Zapadni Virginiji ukazujejo premogovniški podjetniki, ki nimajo srca. Premogovniški podjetniki z Zapadni Virginiji naj se zdaj izgovarjajo, kakor žele in znajo, javnosti ne bodo več prepričali, da imajo boljše srce od nekdanjih najbolj brutalnih sužnjedržcev.

Sužnjedržci so dali svoje sužnje in sužnice bičati in mučili so jih tudi na druge načine. Ta dejanja so bila brutalna, ali nič najmanj ni sirov človek, ki sredi zime spodi ženo z otroci pod kap.

Tudi danes so še resnične besede, da imajo divje zveri svoje brloge, človekov sin pa nima prostora, da nanj položi svojo trudno glavo.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Gross, Kans. — Stavka se nadaljuje. Malo jih je, ki so se izneverili prvotnemu principu in se vrnili na delo. Škoda je, da nimamo bolj sneženega vremena, da bi bile naše žene bolj bojevite za kepanje.

Različne protestne rezolucije od raznih delov Združenih držav smo slišali, ki so naperjene v prilog boja proti kansaškemu industrijskemu sodišču, ki traja že od kar se je Howat podal v ječo. Takrat nam ni kazalo drugega kot zastavkati, saj to je edino orožje organiziranega delavstva.

Ob pričetku stavke ni nikdo slutil, da bo Lewis na tak način nastopil proti svojemu tekmecu Howatu in šele sedaj vidimo, da je bila cela stvar uprizorjena namenoma, da se s tem ugonobi voditelja kansaških premogarjev. Lewisu se je šlo za ugled pri premogovniških podjetnikih in za zagotovitev stalne službe, zato je igro namenoma uprizoril.

Zadnje čase sem čital več slovenskih delavskih listov o solidarnosti in drugem in med drugim našel dopis iz Breezy Hilla, Kans., ki se tiče več ali manj tudi moje osebe in je bil priobčen v G. S. ter Prosveti. Omenim predvsem, da tisti dopisi niso drugega kakor nekaka brezplačna reklama za par oseb. V teh dopisih razpravlja o svareh, kakoršnjih nima nikakih dokazov in hoče jemati s tem ugled gotovim ljudem pred javnostjo ter si tako zagotoviti svoj vpliv, za kar pa se ni poslužil dobre metode. Kdor hoče dobiti pred javnostjo vpliv in dobro ime, mora prihajati na dan samo z dejstvi in če hoče vzeti s tem ugled drugim, mora prihajati na dan s trditvami, ki se dajo podpirati z dokazi

Smelo lahko trdim, če bi bil hotel, da bi bil še vedno lahko poslovodja pri zadrugi, kar sem pa prijazno odklonil. Koliko nasprotja je med dejstvom in med dopisnikovo trditvijo, lahko vsakdo iz tega posname. — Pravi, da so takoj po nastopu novega poslovodja cene padale. Ali s tem hoče pokazati svojo zmožnost in da je novi poslovodja to povzročil. Fakt je, da so takrat cene padale povsod, tudi tam, kjer za novega poslovodja pri vašem konzumnem društvu niti vedeli niso.

Kar se tiče deficita pa omenim, da gre čast delničarjem in ne poslovodju, ker oni so deficit doplačali, bodisi potom izredne doklade ali pa potom dividend, za kar se bržkone tudi dopisnik spominja, saj bil je tudi on navzoč, ko se je deficit poravnal s svinčnikom na papirju. Če se pa to vzame za sposobnost poslovodje, je meni tudi prav.

Zahrbtnost in absolutizem sta torej odpravljena pri zadrugi. Priznam, toda le v par slučajih, drugod se pa tudi lahko odpravi in bo šele potem omogočeno vzorno poslovanje. Glede sposobnosti poslovodje bi lahko napisal celo vrsto opazk k dopisu, za kar pa naj služi le tale slučaj. Pri dobavi državljanskih papirjev je sodnik izpraševal gotova vprašanja in med drugim, kje se nahaja mesto San Francisco. Po poslovodjevi trditvi na vzhodni strani Kansasa, vsled česar mu je sodnik dal priliko, da se prej malo nauči o konstituciji in naj prej zve, kje je San Francisco, potem bo šele dobil državljanski papir.

Pod starim poslovanjem so člani odstopali, sedaj pa kar trumamo zopet pristopajo, ker uvidevajo, da se nikomur ne krati krivica. Mimogrede naj omenim, da poznam več članov, ki so svoje delnice zahtevali, a se njihovim željam ni ugodilo. Ravnotako se je skusilo z mano, pa ni šlo.

Med časom, ko sem bil kot poslovodja v Breezy Hillu sem storil vse kar je bilo v mojih močeh, da bi zadruga procvitala in to mi bodo priznali vsi, ki se količkaj razumejo pri poslovanju v podobnih podjetjih. Moj namen ni koga žaliti, a primoran sem bil na tak dopis odgovoriti. Kogar se tiče, naj si torej zapomni, da kdor seje veter, ta žanje vihar in kdor hoče izganjati hudiča, mora biti tudi sam čist.

Dopisnik tudi pravi, naj vsak, ki ima kaj koristnega nasvetuje, za kar mu bodo vsi hvaležni itd. Z dobrohotnim namenom torej svetujem, naj prihajajo pred javnost z iskrenim namenom, s čemur bodo dobili največ ugleda. Če imajo kaj proti meni, sami dobro vedo, kje sem in če smatrajo, da sem jim storil krivico, naj pridejo pred mene, saj se isto še vedno lahko poravna brez vsakih sodnijskih sitnosti. Morebitni nastali stroški v tem pogledu tudi niso moja krivica, temveč naj se ista išče drugod. Pri volji sem dati še kako nadaljne pojasnilo, ako dopisnik ni v čem na jasnem. — **L. C. Kopmayer.**

Detroit, Mich. — Dopisnik iz Kansasa je apeliral v Prosveti na članstvo SNPJ, naj bi se zavzelo za stavkarje in bi pri krajevnih društvih jednote pobirali od vsakega člana po 5c izrednega mesečnega prispevka v ta namen.

Ni dvoma, da bi bila taka akcija zelo potrebna, da se odpomore rojakom v Kansasu za plačevanje asesmenta. Premogarji v Kansasu tudi pred stavko niso kaj prida zaslužili, kar predobro vem, ker je bil med njimi tudi moj soprog in navajam, koliko je zaslužil on. Leta 1919 je bila skozi šest mesecev stavka vsaj pri dotični kompaniji, kjer je bil zaposlen moj mož, ki je zaslužil dotično leto nič več in nič manj kot $694.-70 in pri vsem tem lahko rečem, da on ni bil med tistimi, ki so zaslužili najmanj. Kjer ni bilo stavke so premogarji zaslužili seveda malo več, a pomisliti je treba, da so tam stavke na dnevnem redu in da rudarji tudi takrat ne grabijo, kadar se dela. Leta 1918, ko se je delalo vsaki dan, je moj mož zaslužil skozi celo leto manj kot $1,600, a mislim, da je bilo malo takih, ki so zaslužili več.

Če bo stavka izgubljena, bo kakor se vidi, nekaj krivde padlo tudi na naše rojake. Velika krivda odpade na delavstvo, ki se zanima bolj za vsake druge vesti kakor pa one iz delavskega časopisja in ne čitajo nekateri drugega kakor ono, ki kupijo na ulici pred tovarno.

Nekaj dni pred zadnjimi predsedniškimi volitvami sem bila skupaj z nekim Američanom, ki se je izrazil o slabih časih, a obenem zatrdil, da bomo imeli drugo leto boljše, ko bomo imeli republikanca. Ali se mu je zdaj izpolnila želja?

Pri zadnjih volitah za župana sva se vračala domov z nekim priletnim domačinom. Ko sem mu na vprašanje za koga sem volila, odgovorila, da za Greeghsa, socialističnega kandidata, me je samo debelo gledal in vprašal, kdo je to. Pokazala sem mu njegovo vizitko, a me je zavrnil, da ne gleda na stranko, temveč samo na dobrega človeka.

Ravno pri dotičnem domačinu sem par dni nato videla nekaj, česar še nikdar v svojem življenju. Na njegovo stanovanje pred vrata je prišlo precej ljudi, njim na čelu pa duhovnik. Pred vrati stanovanja se je duhoven začel zvijati in vpiti, da je drvelo skupaj vse prebivalstvo ulice. Slabo je lomil angleščino, zato ga nisem razumela drugega kot besedo: Kristus, pokopališče in hudič.

Ena navzočih žensk mi je pojasnila, da se je žena dotičnega domačina pregrešila, ker je prestopila iz ene vere v drugo, ter se je radi tega pričela bati, da bi jo vrag obsedel in duhoven je bil poklican, da ga od nje odžene. Tako se je ponovilo še parkrat in sedaj mislim, da je hudič pregnan, ker se žena dobro počuti. S takim vpitjem ga je lahko pregnal, saj slišalo ga je celo mesto in mene je obhajal strah, ko sem jih prvič izza ogla opazovala. Ko je bilo takega preganjanja konec, so pričeli peti s spremljanjem na klavir in hudič je bil pregnan. — **Mrs. J. Krainz.**

Cleveland, O. — Niti enega zamaha, prejetega od podjetništva, ne moremo pri nas odbiti, ker smo preveč udani v božjo voljo. Nekaj toda malo jih je, ki pravijo, da bo vrag vzel tisto božjo voljo in takrat bo bolje. Raditega pa ne misliti, da smo v Clevelandu zaspani ljudje. Celo politične osebe imamo med seboj, ki so pa pripravljene spreminjati svojo barvo najmanj štiriindvajsetkrat na dan.

Ameriški muzeji so ničla napram naši cesti Sv. Klare. Na levi strani ceste — ima namreč dve strani — se vrši razstava v dobro zamreženi kleti pod vodstvom našega očeta župana iz Ribnice. Vsak obiskovalec plača pristojbino če za vodnika in vse je dobro. Na desni se pogosto razstavlja že nemlade device, se jim poje slavo in se jih diči z lavoriko, da bi celo Prešernova muza lahko postala ljubosumna na svojega Franceta. K temu se je pridružil še tretji, po duhu Italijan, po prepričanju pa .... Dobili smo šele eno izdajo in ne vemo, bo li zastopal zastarele mamice ali kaj sličnega. Svoj reklamni govor je zaključil, da ljudje preveč berejo posvetne časopise, ki so le izrodek možgan, že dolgo vrsto let spadajočih v Newburg, kjer zdravijo z oljem sv. Katarine zdravo pamet.

V G. S., se neki gospod pridno prizadeva, da bi opral črnega bika, s čemur misli, da ga bo ubelil. Gotovo mora biti strokovnjak v takih poizkusih, sicer bi se ne lotil kaj podobnega. Zagovarja se, da ni diktator organizacije, za kar pa bi mu rad pojasnil sledeče:

Lansko leto je bila stavljena inicijativa od strani nekega zvezinega društva. Na splošno začudenje je bila razveljavljena, kar je bilo objasnjeno v uradnem glasilu zveze s podpisom gospoda, ki bi bil rad opral črnca, čeprav ni on sam v generalnem štabu gl. odbora zveze. Inicijativa je bila tudi razveljavljena še prej ko se je mogel sniti glavni odbor, kar vsekakor znači diktatorstvo.

Gl. tajnik tudi ne bo mislil, da mu kdo veruje, da je bila inicijativa vzeta iz gl. urada brez njegove vednosti. Dobro, pa vzemimo, da je, a ptiča se vedno pozna po perju. Svetoval bi gl. tajniku, da bi pazil na zvezino pošto, da ne bo kdaj raznešena ali pa raztrobena v svet. V slučaju pa, da se jo bo preveč nabralo skupaj in se boji plesnjivosti, naj jo, da bo potem zopet lahko ležala par mesecev.

V Collinwoodu imamo človeka, ki se lahko prišteva onim, ki so dobili polno žlico, ko so pri sv. Katarini zajemali zmožnost. Bila je cel teden odstotna in med tem časom pridobila svojega nasprotnika, če ni bilo nasprotno. To me spominja na sledečo legendo:

V velikem industrijalnem mestu je kuhal neki jud klobase, kar zunaj na cesti. Tovarniške sirene so oznanjale poldan in prišel je delavec iz tovarne s suhim kruhom v roki. Da bi ložje pojedel suh kruh, se je vsedel k kotlu s klobasami, da bo zraven duhal mamljiv duh po česnu dišečih klobas. Ko je bil gotov s svojim kosilom, se je hotel odstraniti, Jud pa ga je prijel za rame in zahteval odškodnine. Delavec je bil prepričan, da ga ni za nič oškodoval in tudi ni mogel plačati, zato pa ga je Jud pustil aretirati. Prišla sta pred Salomona Modrega, ki je vprašal med drugim delavca, če ima kaj denarja. Obtožence je stresel pred njega nekaj bakra. Salomon Modri pa je dal drobiž v klobuk in pocvenkal pred Judovim nosom. "Delavec je duhal puh tvojih klobas in ti si slišal cvenk njegovega denarja, tako imata oba enako. Lahko gresta domov." — **Frank Krempetič.**

Lorain, Ohio. — Delavske razmere so deloma take kot pod rutgih naselbinah. Kapitalistično časopisje je bilo zakričalo pred par dnevi, da se bodo delavske razmere zboljšale v tekočem tednu in sicer, da se prične z obratovanjem od 60—80%, kar pa zdaleka ne odgovarja resnici.

Na društvenem in kulturnem polju nismo še popolnoma izumrli, delujemo precej aktivno, ali sploh kolikor je pri teh razmerah mogoče.

Dne 26. jan. je bila prirejena veselica v korist S. N. doma, udeležba je bila tako, polnoštevilna, da večje nihče pričakovati ni mogel. Tudi finančno je veselica dobro uspela; čistega preostanka je $130.32, kar je dosti dobro za skrajno slabe čase. Najtoplejšo hvalo izreka direktorij S. N. D. družini Furlan za godbo s tamburico in vsem ostalim posetnikom veselice iz Clevelanda, ker ste nam pripomogli družabno, kakor tudi finančno. Hvala tudi lorainskim darovalcem gotovih stvari in vsem posetnikom zabave.

Zanimanje za skorajšnjo gradnjo S. N. doma se z vsakim dnem veča, posebno od strani delničarjev, zato sta direktorij in stavbinski odbor pospešila korake za skorajšnje uresničenje. Načrti za stavbo so v delu. Nam drugim pa ne ostaja drugega, kod spraviti še toliko denarja skupaj, da nam bo omogočeno začeti z delom do 1. junija. Iz tega razloga je prišel direktorij do sklepa, da ima vsak do sedaj podpisani delničar, kateri še nima vseh delnic plačanih, čas da to stori do 1. julija 1922.

Direktor apelira na delničarje in nedelničarje, da si nabavijo delnice S. N. doma, dokler je čas zato; ne čakajte zadnjega trenutka, da ne bo prepozno. Med gradnjo stavbe bodo knjige zaprte, tedaj bo prišlo tudi nekaj novega za nove delničarje, kar danes lahko storite še tako kot so vsi do sedaj.

Delničarji doma upoštevajte to in plačajte podpisane svote do določenega dne. Vedite, ako boste vršili delničarske dolžnosti, bo tudi direktorij svoje. Ako jih ne boste vi, jih tudi direktorij ne more, ker brez gotovega kapitala ni mogoče graditi stavbe. Idimo vsi kot en mož na delo za uresničenje S. N. doma. — **K. Kotnik.**

SLIKE IZ NASELBIN.

Somerset, Pa. — Slabo se obratuje pri nas, da bi človek skoro ne hotel opisovati slabih razmer. Nekateri premogorovi počivajo, drugi pa obratujejo po 1—2 ali pa 6 dni na teden. Delo v rovih, kjer se obratuje po tri do štiri dni na teden, je še najboljše. Tam je še skoro vse postarem. Res je, da se manj dela, zato pa se v tisti delavni dobi več zasluži. Kjer obratujejo vsaki dan, je napolnjeno z ljudmi, da je nemogoče redno delati v prostorih. Delavci si mislijo, da si bodo takoj mnogo zaslužili v rovih, kjer bodo obratovali vsak dan in tako drve v nje, da je takoj vse prenapolnjeno, vsled česar je nemogoče kaj pridobiti.

O božičnih praznikih so premogovne družbe imele sejo, kjer so sklenile znižati mezde. S prvim januarjem naj bi znižala mezde prva družba, 15. januarja druga in tako naj bi se nadaljevalo, dokler bi ne imeli povsod znižano mezdo. Kar so sklenili tako je tudi obveljalo; vse se je izvršilo brez vsake stavke in tudi v časopisju ni bilo ničesar slišati o tem početju. Že prej so plačevali komaj na polovico kakor se plačuje drugod, sedaj pa moramo delati nuravnost za sramotno mezdo, ako se jo primerja z zaslužkom v sedanjem času. Če bi premogar napravil kaj več od drugega, se mu to delo ne prizna in na njegovo vprašanje, če ne bo dobil kaj več radi postranskega dela, ga zavrne bos, da ga ni on vprašal za delo, temveč je delavec njega, in da lahko odide, če mu ni povolji.

Tako so torej delavcem zniževane plače kar na debelo, cene v trgovinah pa so prav malo padle v zadnjih dveh letih. Pred dvemi leti smo plačali za hrano in stanovanje po $45. Gospodinje pa se tudi ne ozirajo na znižanje, ne pomislijo na to, da so bile delavcem in delavkam znižane plače v zadnjem času in še vedno računajo hrano in stanovanje za isto ceno, kot so računile pred dvemi leti, čeprav v resnici dobijo nekaj cenejše življenske potrebščine. Toda to še ni dovolj. Če vidijo, da ostaja najemnikom še kak nikel od bornega zaslužka, hvalijo kako svojo ničvredno strupeno pijačo, da tako dobe od svojih najemnikov zadnji dolar. — **Pečlar.**

LJUDSTVO JE GLASOVALO PROTI PRIVATNIM INTERESOM.

Muscatine, Iowa. — Tukajšnje ljudstvo je oddalo večino glasov da mesto izda za $350,000 obveznic, ki se naj uporabijo za gradnjo mestne električne centrale. Privatni bizniški interesi so se trudili, da predlog dobi manjšino, pa so sami ostali v manjšini.

Rusija je dobila 200 lokomotiv.

Riga, 13. febr. — Sovjetska Rusija je pravkar prejela 200 novih lokomotiv iz Nemčije in Švedske. Pred junijem jih dobi še 825. Tako poroča profesor Lomonosov, železniški komisar sovjetske vlade, ki se je tu ustavil na svojem potu v Berlin. Lomonosov je rekel, da v Rusiji zelo primanjkuje goriva in živil za železniške delavce. Sovjeti nimajo nobenih ovir pri transportiranju ameriškega prehranjevalnega materijala po severni, srednji in vzhodni Rusiji, ampak na jugu in jugovzhodu so železniški tiri zelo pokvarjeni.

BODITE NA STRAŽI PRED SLEPARJI.

Navihani sleparji se klatijo po deželi in preže na delavce.

Detroit, Mich. — Valentin Perko, star 27 in po poklicu kovač, je postal žrtev navihanih slepatjev, ki so pripravljeni ravno tako odreti delavca kot bogatina.

V minolem tednu se je pri Perkotu zglasil mlad človek, ki je dejal, da prihaja iz Milwaukeeja. Lagal mu je, da pozna njegovega brata in da sta prijatelja. Te besede so seveda učinkovale na Perkota, da je tujca prijazno sprejel. Pripovedoval mu je, da je prehodil precej Združenih držav in pravil mu je dogodke s tega potovanja.

Lagal je Perkotu, da je prišel v Detroit, da se tukaj sniđe z nekim prijateljem, ki prihaja po pet letih iz Alaske. In res v pondeljek zjutraj je prišel tujec iz Alaske. Tujec iz Milwaukeeja je hitro predstavil Perkotu svojega prijatelja iz Alaske, ki je seveda lagal, da se je kar kadilo, ko je pripovedoval, kakšna sreča ga je doletela v Alaski. Dejal je, da je pridobil skoraj miljon dolarjev v Alaski. Tujec je besedičil, da je kopal vodnjak. Nekega dne je rabil dinamit, da razstreli skalo. In tako je naletel na oljni vrelec, ki mu je prinesel skoraj miljon dolarjev. To se je zgodilo v letu 1919. Ali ker ima dobro srce in je doma iz Detroita, se je odločil, da daruje miloščinskim družbam sto tisoč dolarjev, da podpirajo z njimi siromake.

V pondeljek zvečer sta se navihana sleparja zopet vrnila k Perkotu. Tujec iz Alaske je nosil torbico in oba sta se obnašala skrivnostno. Povedala sta Perkotu, da je v torbici sto tisoč dolarjev, katere tujec izroči miloščinskim družbam. Noč prihaja, hoteli niso varni, je tekel jezik sleparjem, zaradi tega je najbolje, da njemu izročita torbico v varstvo. Samoposebi se pa razume, če pri njem pustita denar, da mora Perko dati tudi nekaj denarja v torbico, kajti tujec iz Alaske je sumljiv na vse, ker je bil toliko let proč od vsake civilizacije, kjer ni bilo hotelov in bank z močnimi varnostnimi shrambami. Perko se je dal pregovoriti v torek zjutraj in izrečil je pet tisoč dolarjev, svoje prihranke od trdega dela, da sta jih sleparja vpričo njega dala v torbico.

Perko se je vrnil v torek zvečer od dela domov in pogledal je v torbico, da se prepriča, ako je denar še v nji. Tujcev zavoj je bil notri, njegovega pa ni bilo. Odprl je zavoj, notri je našel deset bankovcev po dolarju, drugo je bil navaden papir.

V Chicagu sta prišla pred dvema tednoma dva tujca k J. Stepianeku in mu ponudila na prodal stroj na izdelovanje denarja. dal zanj deset tisoč dolarjev. Poljski delavec je kupil stroj in Detroit, da se tukaj snide z nekim Stroj je skrbno čuval doma skozi teden dni, kot sta mu naročila tujca. Po enem tednu je prijel za ročaj in ga zasukal. Prišlo je ven pet bankovcev po enem dolarju. na kar je pričel iz stroja padati navaden papir. Stepianek je stvar naznanil policiji, toda o sleparjih ni duha ne sluha.

Delavci, ne zaupajte ljudem, ako jih ne poznate. Prav gotovo pa ni treba zaupati ljudem, ki prihajajo k vam in vam ponujajo na prodaj stroje za izdelovanje denarja, ali ki hočejo pri vas hraniti denar pod pretvezo, da morate tudi vi položiti večji znesek denarja kot garancijo. Tistim, ki ponujajo stroje na prodaj, povejte, če bi imeli res tak stroj, da se izdeluje pravi denar, da bi stroja sploh ne prodali, ker lahko napravijo toliko denarja, kot ga sami žele. Tistim, ki vam ponujajo denar v hranitev, pa recite, da imamo v Ameriki banke, ki hranijo denar.

Sploh se varujte vseh ljudi, ki vam obetajo, da boste prek noči bogateli, ako se ravnate po njih nasvetih.

GRENKA SOL SE JE IZKAZALA KOT SIRUP.

Centralia, Wash. — Žena Ed Rhodesa je kupila pri nekem branjevcu grenko sol. To sol je dala svojim pet otrokom za odvajanje. Eno uro po zavžitku grenke soli je bilo vseh pet otrok mrtvih. Mrliški ogledник je uvedel preiskavo.

DOMAČA ZABAVA KONČALA S TRAGEDIJO.

Ciril Mohar, bivši vojak, ustrelil Antona Drobniča v prepiru zaradi dekleta.

MORILEC SE JE SAM IZROČIL POLICIJI.

V slovenski naselbini v Chicagu se je zadnjo soboto zvečer — oziroma v nedeljo zjutraj — odigrala tragedija, ki je zahtevala eno človeško življenje. Ciril Mohar je z revolverjem ustrelil Antona Drobniča v stanovanju Johna Krausa, 1537 W. 19th Street. Drobnič je umrl pet ur pozneje v bolnišnici. Zdravniki so rekli, da bi bil mogoče ostal pri življenju, ako bi bil takoj imel zdravniško pomoč.

Kolikor nam je znano po prvih poročilih, sta Mohar in Drobnič bila na stanovanju pri Krausu. Mohar je bil tam šele dva tedna. Zadnjo soboto je bil Krausov rojstni dan in ob tej priliki se je v hiši vršila domača zabava. Priče pravijo, da so pili vino. Mohar in Drobnič sta se sprla zaradi Krausove hčere Mariee in Mohar je potegnil revolver in ustrelil. Mohar se je drugi dan podal policiji. Aretirani so bili tudi John Kraus in njegova soproga ter John Podkovšek in njegova soproga, ki sta bila gosta. Mohar je obtožen umora.

Prepir se je začel okrok ene ure popolnoči in Drobniča so vrgli iz hiše. Ob polu treh se je Drobnič vrnil pijan in se usiljeval Marici. Mohar, ki je že bil v spalnici, je slišal vpitje deklice in nato je stopil iz sobe z revolverjem v roki ter trikrat ustrelil na Drobniča. Potem se je Mohar oblekel in zapustil hišo.

Ubiti Drobnič je bil star 27 let in je bil zaposlen pri International Harvester Co. Ciril Mohar je star 35 let in bil je v ameriški armadi ter v Franciji. Zdi se, da je revolver prinesel iz armade, kajti priče pravijo, da ga je vedno kazal in se hvalil, da mu ga je dal sam general Pershing, čigar telesni stražnik je baje bil on. Mohar je vedno pripovedoval o svojih junaških činih v vojni. Policijski načelnik Patrick Kelliher na postaji Maxwell je rekel, da je Mohar zato ustrelil Drobniča, ker je hotel na vsak način vporabiti svoj revolver.

To so prve vesti o tragediji. Ko dobimo podrobnosti, bomo natančnejše poročali.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press.)

Stavke rudarjev v Južni Afriki se nadaljujejo. Stavkarji so odklonili vsako posredovanje južnoafriške vlade.

Položaj med rudarji v Kansasu. Položaj je zelo kočljiv. Dejstvo, da je Alexander Howat zapustil ječo, je zbegalo mnoge rudarje, ki mislijo, da se je Howat podal in da je zdaj vseeno, pod kakimi pogoji se vrnejo na delo. Stvar seveda ni taka. Howat se ni podal. Howat in Dorchy sta podpisala potrebno poroštvo in zapustila ječo največ iz razloga, da sta moreta udeležiti izredne konvencije v Indianapolisu, na kateri nameravata zagovarjati njuno stališče in iskati pravice za rudarje, ki so bili izključeni iz organizacije na komando predsednika Lewisa. Lewis in njegovi pristaši bodo seveda storili vse, da konvencija ne prizna Howata kot predsednika kansaške okrožne organizacije in mu ne dovoli vstopa v dvorano. Van A. Bittner in drugi agentje Lewisa v Kansasu so že namignili, da izredna konvencija se ne bo pečala z nobeno drugo stvarjo kakor z mezdno lestvico in vsledtega Howatova zadeva sploh ne pride na dnevni red. Stvar je odvisna od delegatov. Odbor za poverilne liste se bo moral baviti z afero v Kansasu, kajti pred seboj bo imel delegate obeh strank in vprašanje za konvencijo bo, katere delegate bo imela kot prave zastopnike kansaških rudarjev.— Medtem pa rudarji v Kansasu ne smejo verjeti klepetuljem, ki hodijo okrog in klepečejo, da se je Howat podal in pustil rudarje na cedilu.

Delavske vesti iz Avstralije. — Strokovne unije zdaj vodijo veliko kampanjo za financiranje dnevnikov, ki prično izhajati v raznih mestih. Dnevniki bodo absolutna lastnina delavskih strokovnih unij in propagirali bodo socializiranje industrij in eno samo veliko unijo. — Jeklarski magnatje po vsej Avstraliji so pričeli ofenzivo za znižanje mezd. Delavci se upirajo. Magnatje zapirajo tovarne v pričakovanju, da bodo delavci hitrejše sprejeli nižje mezde, ko bodo nekaj mesecev brez dela. Število brezposelnih delavcev v jeklarski industriji v New South Walesu je v zadnjem decembru naraslo od 11,000 na 40,000. — Velike strokovne organizacije zdaj glasujejo o vprašanju takojšnjega ustanovljenja ene same velike unije. Izidi glasovanja, kolikor so znani, pokazujejo, da se je velika večina članov izrekla za eno samo veliko unijo. Manjše organizacije še niso glasovale. — Vsled pritiska delavskih organizacij je avstralski parlament sprejel zakon, ki prepoveduje prisilno delo za domačine na bivših nemških pacifičnih otokih, ki so zdaj pod mandatom Avstralije. Vlada je hotela porabiti domačine na teh otokih za prisilna konstruktivna dela po vsej deželi. — Federacija nabrežnih delavcev v Novi Zelandiji se je pridružila internacionalni organizaciji transportnih delavcev.

150,000 tekstilnih delavcev se pripravlja na stavko. Iz New Yorka poročajo, da izvrševalni odbor organizacije Amalgamated Textile Workers of Amerika namerava še ta teden pozvati vse člane v stavko iz protesta proti znižanju mezde za dvajset odstotkov v Massachusettsu, Rhode Islandu in drugih državah na vzhodu. Organizacija šteje okrog 150,000 članov.

Delavčeva šola znanosti.

DEBELOST OZRAČJA.

Po G. F. Servissu.

Veda še ni natančno izmerila debelosti zračne lupine, ki obdaja našo zemljo, toda približno se da določiti. Atmosfera (ozračje) ni povsod enaka. Najgostejši zrak je pri tleh. Čim višje gremo, redkejši je, in kakih osem milj nad morsko gladino je zrak tako redek, da človek ne more tam živeti. Vse človeško življenje in gibanje se torej nahaja v zračni plasti, ki je tri do štiri milje debela. Letalec, ki se dvigne pet, šest ali sedem milj visoko, ve iz lastne izkušnje, kako težko je dihanje v tej višini; ni pa treba iti tako visoko, kajti že v višini treh ali štirih milj je težko dihati, kar vedo turisti, ki plezajo po visokih gorah.

Oblaki vodnih hlapov, iz katerih prihaja dež in sneg, so komaj dve do tri milje nad nami. Višje od deset milj ne gredo niti najlažji oblaki in že tam je silni mraz. Ampak še to višino dosežejo oblaki edinole v tropičnih krajih zemlje. Iz tega je razvidno, da je tista plast ozračja, v kateri igrajo vodni hlapi svoje važne uloge, zelo tenka v primeri z debelostjo cele atmosfere.

Baloni so že dosegli višave, ki stoje visoko nad oblaki. Ako se ne motim, je balon v Godhavenu, Greenlandija, dosegel rekord 39 kilometrov (24 in ena petinka milje) leta 1913. Opazovanje višjih plasti atmosfere se vrši na različne načine. Nekoliko pomaga somrak ali svitanje, ki ni nič drugega kakor odsev svetlobe zahajajočega solnca na gornje zračne plasti. S pomočjo aparatov, ki so nam na razpolago, vidimo, da somračni obok sega 64 milj visoko.

Drugi pripomoček so meteorji, ki nas dvignejo še višje. Meteorji so kosi neorganske (mrtve) materije, katere je vse polno v vsemirju in katera neprenehoma bombardira zračno lupino naše zemlje. Meteorji lete s hitrostjo 25 milj na sekundo in kadar udarijo ob atmosfero, se vnamejo in tedaj vidimo na nebu običajni svetli trak, o katerem pravijo, da se je "zvezda utrnila." Ker se meteor drgne ob zrak, ko leti skozi, navadno zgori v prah, predno prileti na zemljo. Včasih se pa le zgodi, da je meteor tako velik, da ne more zgoreti v času, ko preleti gornje plasti ozračja, in takrat pade na zemljo. Tem meteorjem pravimo meteoriti.

Ko se torej "utrne zvezda," je to znamenje, da se je meteor že zavrtal v najvišjo zračno plast, ker drugače se ne bi vnel. Profesor C. A. Young, ki je opazoval meteorje, je izračunal, da so se vneli v višini najmanj 100 in največ 150 milj.

To bi torej bila približna debelost zračne lupine. Vsekakor je pa še debelejša, kajti kovinska snov meteorja se ne vname takoj, ko pride v dotiko z zunanjo plastjo zraka, temveč mora leteti več milj skozi plast, predno z drgnjenjem razvije toliko vročino, da zažari.

Razredni boj v preteklosti.

Davno preden so se ustanovile delavske organizacije in po vsem svetu razširila socialistična načela, so se že bili silni in hudi razredni boji. Zgodovina nam pripoveduje, da so že v starem Rimu eksistirale mogočne delavske razredne korporacije. Numu Pompiliju, ki je bil najbrž prvi organizator delavstva v Evropi, se je posrečilo, že v onih davnih časih prav močno organizirati skoraj vse stroke delavcev. Organiziral je kotlarje, mizarje, izdelovatelje godal, barvarje in čevljarje vsake posebej ostale stroke pa skupno. Značilno bojevitost in vztrajnost so kazale vse te organizacije. Dolgotrajne stavke, burni shodi in demonstracije po ulicah niso bile nič nenavadnega v starem Rimu.

Ali veliko prej in še v večjem obsegu so se bili razredni boji v drugih krajih sveta. Ko je prevladoval v Evropi še najbujši barbarizem, so že eksistirale na Kitajskem velike in mogočne delavske in kmečke organizacije. Organizacija Kung-So je združevala miljone delavcev vseh strok. Imela je svoj centralni odbor in rezervne sklade. Tudi kmetje so bili združeni v Kung-So, v katerega področje so spadale tudi razne konzumne in proizvajalne zadruge. Toda zgodovina nam pripoveduje, da so razredne, kmečke in delavske organizacije eksistirale že celo v babilonski dobi. Organizacija lesnih delavcev in kamnolomcev v Palestini je bila ustanovljena v letu, ko so začeli graditi jeruzalemski tempelj; l. 1490, pr. Kr. so opekarji po vsem Egiptu leto dni stavkali. Bili so skoraj vsi do zadnjega organizirani in imeli svoj močni rezevni sklad: dolgotrajni boj se je končal z najpopolnejšim uspehom stavkujočih.

Ali če primerjamo cilje in oblike tedanjih organizacij z današnjimi, opažamo veliko razliko. Medtem, ko so se te organizacije pač posluževale enakih bojevnih sredstev kakor sedanje, so vendar stremile seveda po vsem drugačnih ciljih, ker so zastopale tudi različne in drugačne razrede. Naše organizacije združujejo le proletarijat, t. j. razred, ki ničesar drugega ne poseduje nego svojo delovno sposobnost in silo: v tedanjih organizacijah pa ni bil zastopan razred neposedujočih, ker ti so bili sužnji bogatašev in niso imeli pravice in ne priložnosti za združitev. Združevale so te organizacije le takozvane rokodelce, ki so bili v primeri za zasužnjenim, neposedujočim delavcem bolj neodvisni. In kakor se v tem razlikujejo od sedanjih organizacij, tako so bili tudi cilji in zahteve, za katere so se bojevali, pač vse drugačni.

Ni bilo še proletarijata, ker v tedanjih časih še ni bilo industrijalizma. Te prve korporacije delavcev, kolikor toliko neodvisnih, niso stremile po preureditvi družabnega in gospodarskega sistema, hotele so le razširiti svojo razredno svobodo in zboljšati svoj strokovni položaj.

Toda že vse drugačne oblike in cilje so imele korporacije rokodelcev srednjega veka. Opaža se tukaj že vpliv časa in gospodarskega razvoja. Tukaj si že stopajo nasproti korporacije posedujočih in neposedujočih rokodelcev. Prišel ni še na vrsto proletarijat, ker je za to še vedno manjkal glavni predpogoj: industrializem in tehnika. Ali srednjeveške korporacije neposedujočih rokodelcev se, četudi jim razlastitev kapitalizma še ni bila cilj, približujejo moderni dobi, ker jim gre le za zboljšanje svojega gospodarskega položaja, ampak tudi za pridobitev državne pravice in moči.

Prvi začetek delavskega, v pravem pomenu besede, razrednega boja, je menda opaziti na Nemškem in Francoskem v XIV. veku. V tej dobi se vsled vedno naraščajočega števila prebivalstva in vedno večjega prilaščanja zemljišč od strani graščakov množe tudi rokodelski sloji, medtem ko se znižava število kmetov, kar popolnoma predrugači ves dotenji razredni in gospodarski proces. Razmere rokodelcev postajajo silno neznosne. Zato skušajo potom svojih organizacij zboljšati svoj vedno slabši položaj. Zedinile so se v tem letu vse korporacije na Nemškem in sledil je dolgotrajen boj proti izkoriščevalcem in za razširjenje svobode. V Komagu je v XV. veku izbruhnila stavka pekov, tkalcev in krojačev, ki je imela obsežne učinke in nevarne oblike. V šestnajstem in sedemnajstem veku so stavkali francoski tovarniški tkalci, zahtevajoči zvišanje mezd in skrajšanje delovnega časa. Prvega maja leta 1539. so stavkali tiskarji v Lionu, kljub reakciji in grožnjam od strani gospodarjev, ki so zahtevali, da naj država razpusti delavske korporacije. V letu 1744. je stavkalo v Lionu in Imosu 40.000 tkalcev. Vsepovsod po Francoskem je delavstvo stavkalo in demonstriralo po ulicah. V nekaterih krajih je gibanje imelo revolucionarne oblike.

Mogočne organizacije, stavke in nemiri onih časov nam pričajo, da se je delavstvo že približevalo moderni dobi in se začenjalo zavedati svojega razrednega položaja. Tu se je delavstvo že borilo za gospodarske in politične pravice. Ali moderni boji in cilji proletarijata so nastali tedaj, ko je velikanska francoska revolucija predrugačila dotedanji gospodarski in proizvajalni sistem na način, da se je iz slojev sužnjev in neposedujočih rokodelcev razvil razred plačnikov. Kapitalizem, razvoj industrij, razširjenje koalicijske svobode in nova stremljenja, ki jih je rodila francoska revolucija, so silile razred mezdnih delavcev, da se potom skupnega boja skuša duševno in gospodarsko osvoboditi. Popolnma razlaščen neusmiljeno izkoriščan, prisiljen, da se udaja železnim zakonom kapitalističnega razvoja, je novi razred uvidel, da mu je edina opora ona moč, ki je mogočila zmago meščanskega razreda nad fevdalizmom — t. j. gospodarska, razredna združitev in politična zavest. Od razširjenja te zavesti je odvisna končna zmaga delavstva.

LOV NA VOLKOVE V ILLINOISU.

Champaign, Ill. — Tukaj se je zbralo več ko dva tisoč oseb, da napravijo gonjo na volkove. Lovci so napravili velik krog, obsegajoč več štirjaških milj in upajo, da ubijejo saj pol tucata volkov, ki delajo škodo farmarjem v tukajšnji okolici.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904. — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK: Predsednik Vincent Calabar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 4, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blaz Novak, gl. blagajnik John Vegrich, urednik glasila Jos. Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK: John Underwood, predsednik, 416 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Železnikar, Box 276, Barberton, Ohio; Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn., John Terčelj, Box 181, Lawrence, Pa., John Gerbek, 416 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK: OSREDNJE OKROŽJE: Blaz Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Av., Chicago, Ill. VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 288, Moon Run, Pa. John Grudelj, 885 E. 137th St., Cleveland, O. ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad. Max Marc, Box 168, Buhl, Minn., za severozapad. Mike Zugel, 5483 So. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zaitz, predsednik, 3124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5800 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 5806 St. Clair St., Cleveland, O.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 3124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. Jožko Oven, 3630 W. 26th St., Chicago, Ill. Jos. Skuk, 1101 E. 63rd St., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZOR!—Korespondence z gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslove: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslove: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zaitz, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 416 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in sploh vse kar je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Portoričani za svobodno državo.

Washington, D. C. — Unijonistična stranka na Portoriku je sprejela program za svobodno portoriško državo v zvezi z Združenimi državami.

Strojna industrija v Rusiji.

Strojna industrija se zboljšuje. V Nižjem Novgorodu, kjer so velike lokomotivne delavnice, so komunisti razširili celo obratovanje, da se sedaj izdeluje za 200 lokomotiv več kakor kdaj prej ravnotako se je tudi povečala delavnost pri železarskih livarnah in popravljalnicah.

ŽENITVENA PONUDBA.

Vdovec star 35 let s štirimi otroci se želi seznaniti v svrho ženitve s Slovenko staro od 20 do 30 let. Imam svojo hišo vredno štiri tisoč dolarjev in tudi dva tisoč gotovega denarja, ter stalno delo. Ako katero veseli in resno misli, naj se priglasi in priloži svojo sliko, katero vrnem na zahtevo. Vsa pisma naj se pošljejo na naslov: Ženin G. P., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

(Adv.) Feb. 13—15).

BOLGARSKI KRVNI ČAJ

vžit gorak ob času ko greste v postelj pomaga naravi

PREGNATI PREHLAD

Vas obvaruje pred influenco.
Ojača vaša pljuča.
In očisti vaša čreva.

Bolgarski krvni čaj je sestavljen iz čistih zelišč. Vam da zdravo rudeče kri v vaše žile in vas ojača, da se obvarujete pred boleznijo.

SE PRODAJA V VSEH LEKARNAH ali pa po pošti 1 velik družinski zavoj za $1.25, ali 3 za $3.15, ali 6 za $5.25. Naslov: H. H. Von Schlick, President, Marvel Products Company, 8 Marvel Building, Pittsburgh, Pa. (Adv.)

Za kuhanje piva doma

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenic in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Grocerijam, sladčičarjem in v prodajalne železnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

"MIZAR"

Kralj za odpravo revmatizma, bolečin v rokah, nogah, plečih, križu in v prsih ter onim ki imajo mraz po životu. Vse se izgubi ko se parkrat namaže z mazilom "MIZAR". Brez razločka, če tudi je bolezen zastarela, se da ozdraviti. Velik lonček stane $6.00 in se kupi samo pri izdelovatelju tega mazila. Z naročilom naj se pošlje tudi denar. Pišite na:

JOSEPH SOROKOWSKI,
2424 W. Superior St., Chicago, Ill.

DVONOŽEC
in druge zgodbe.

NARAVOSLOVNE PRAVLJICE

Spisal **Karl Ewald.**
Prevedel **Franc Bolka.**

(Dalje.)

"Jaz da ne bi vedel, da je bolan?" je odvrnil kanarček. "Jaz, njegov ljubček? Doktor je rekel, da me morajo nesti ven, ali deček ni dovolil in zato sem ostal. Tudi bi naj me pokrivali s strašnim črnim prtom ponoči. Ali prosil je, naj ne store tega, da me vidi. Če jaz ne bi vedel, kako je z dečkom, kdo naj bi vedel?"

"Jaz," je zaklicala svetilka in dlesknila še enkrat z jezikom. "Pelargonija je prišla šele včeraj in pozna samo govoričenje, katero je ujela na trgu. Kanarček je tudi šele od zadnjega rojstnega dne dečkovega tukaj, jaz pa sem bila tukaj od vsega začetka."

"Kaj si ti tako stara?" je vprašala pelargonija.

"Vsekakor," je sikala svetilka. "One noči, ko se je rodil sem stala v spalnici. Obsvetljevala sem babico. In njega samega, ko je ležal kot majhen rdeč fantič tu in se omeril prvikrat. Takrat sem bila uglednejša kot zdaj. Več bronca je bilo na mojem stojalu in moj zvon še tudi ni bil ubit. Ko se je začelo moje staranje, sem prišla semkaj v to sobo."

"Zaboga!" je kričal kanarček.

"In jaz ne tožim. Je prav dobro mesto za staro svetilko. Tu ni več dela, kakor ga morem dovršiti. Poleti me ne prižigajo nikoli in pozimi samo, če ima deček šolske naloge in tudi, kadar gre v posteljo. Ali nalog ne izdeluje dolgo v posteljo gre brzih nog in potem me mati ugasne. Včasih me seveda zopet prižge, če je izmaknil v kuhinji vžigalice in hoče čitati v postelji . . . To je zelo veliko hudodelstvo in zato nepri-merno lepo. Če se to odkrije, dobi eden naju batine in drugega takoj ugasnejo. Ali tačas moram goreti noč za nočjo do zgodnjega jutra, četudi samo s pol-plamenom."

"Da, to je ravno nesreča," je rekel kisik.

"Kako?" je viknila svetilka. "Kdo govori? Kdo ti upa, spoštovano, staro zvesto svetilko imenovati nesrečo?"

"Jaz ne," je rekla pelargonija.

"Tudi jaz resnično ne," je uvrgel kanarček.

"Kisik je bil," je rekel deček.

"Gotovo," je pritrdil kisik.

"In kdo si ti?" je vprašala svetilka, "ne vidim te."

"Tega seveda ne moreš. In vendar ne moreš biti brez mene. Jaz sem kisik. Jak sem zrak."

"Ti si torej zrak?" je menila zamišljeno svetilka. "Da, potem si zame seveda ravnotako potreben kakor petrolej in stenj in vžigalica."

"On laže, on laže," je klical dušik. "On je samo uborna petina zraka. Jaz sem zrak. Dušik se imenujem; sramujte se, da me ne poznate."

"Komu naj zdaj verjamem?" je razjasnil kisik. "In medtem ko ti klepetaš, poteka čas; in končalo se bo slabo. Tu notri se tvori z vsako minuto več oglenčeve kisline; in ta je še vse bolj nevarna, kot dušik."

"Prav resda", je rekel dušik. "Kisik je samo pozabil povedati, da sam ustvarja oglenčevo kislino. On tvori oglenčevo kislino prav tako kakor svetilka in pelargonija in kanarček in bolni dečko."

"Seveda delam to," je rekel kisik. "Jaz učinkujem, da svetilka gori in da drugi dihajo. Če manjka mene, jih je konec; in zoperna oglenčeva kislina sliši ravnotako njim kakor meni."

"Zakaj me imenuješ zoperno?" je vprašala oglenčeva kislina. "Jaz izpolnjujem tu na svetu ravnotako svojo nalogo kakor ti. Prašaj pelargonijo! Ves dan me pije iz zraka. Nikakor ne more obstojati brez mene. Naravnost živi od mene."

"To je seveda resnica," priznala pelargonija.

"Da," je nadaljevala oglenčeva kislina. "Kakor hitro se zdani, piješ oglenčevo kislino in ne prenehaš, dokler ne pride noč. In isto delajo vse zelene rastline sveta, od največjega drevesa do najmanjše bilke. Vsi pijo oglenčevo kislino, kot bi ne bili popolnoma pri sebi in izdihavajo kisik v zrak. Zato je tako izredno lepo hladno v gozdu."

"Čujete-li. Jaz učinkujem, da je tako sveže," je rekel kisik veselo.

"Da, ampak mene pijo," je zatrjevala oglenčeva kislina.

"Ampak iz mene so rojeni . . . iz mene so rojeni," klical je dušik.

"Pip," je rekel kanarček. "Ne postanem pameten od tega. Tako žalosten sem."

"Tudi meni ni dobro," je zagotavljala svetilka. "In ne pojmim, kak naj začnemo."

"Presega moj razum," je tožila svetilka. "Ali jaz opažam, da postaja zrak slabejši in slabejši. Plapolam. Pojemam."

"Še ne", je vpadel tukaj kisik. "Ali prišlo bo tako. Vse, kar pripovedujeta dušik in oglenčeva kislina, naj bo, kakor hoče, s stvarjo nima nič opravka. Izba je majhna in jaz sem le ena petina zraka, kakor ste slišali. Svetilka ne more goreti brez mene in vi ne morete brez mene dihati. Čim več bitij me uporablja, tem hitreje sem obrabljen. Zato je hotel doktor, da neso kanarčka ven. Zato bi pelargonija danes ponoči ne smela stati v sobi. Zato je bilo nespametno od matere bolnega dečka, da je privila luč navzgor. In zato ne preostaja drugega, nego ji pozvoniti, da pride in odpre okno. Tu zunaj je dosti kisika. Tu notri pa ga je le še malo; in kadar bo porabljen ta, se vi udušite. Punktum."

Deček je ležal nepremično in prisluškoval in strmel. Zdaj ni več mislil na pravljico. Težko je dihal. Oči so mu postale solzne, ko je videl kanarčka povešati glavo in liste pelargonije vedno bolj veneti, svetilko pa plapolati in plapolati.

"Nočem se zadušiti," je tožil kanarček. "Če bi le mogel zopet na okno. Tam je bil veliko boljši zrak. Če bi le mogel uiti iz kletke in zleteti skozi šipo . . . Seveda bi me nemarni vrabci okljuvali do smrti ali vendar bi bilo boljše kot se tu zadušiti."

"Raje umrjem, kakor da bi pogrešal mojega kanarčka," je rekel deček in mu poslal nežen pogled.

(Dalje prihodnjič.)

Odrešenik.

V daljni deželi Ihri-Bariji so se sukale čudne reči. Potepuhi, tolovaji in drugi negodniki so živeli v izobilju, kopičili so si ogromne zaklade in uganjali najbrezbožnejše orgije. Pošteni dninarji, bogaboječi hlapci in dekle, pa so v potu svojega obraza goltali sline, zavijali se v ostanke cunj in s strahom gledali, kako jim postaja zgarano telo vsak dan bolj ohlapno, podobno vreči piškavih kosti.

Nad temi strahotami se je nosil veliki satrap Kai -By-Djan. Nosil se je ves v škrlatu in zlatu, kakor žareče solnce, ki pripeka na palače in berače. Gluh in slep je bil za vse, kar se je godilo pod njim, zakaj z očmi je komaj še mežiknil za deveto goro, kjer je hodil njegov kralj in gospodar, ponavadi pa jih je upiral v neskončne višave. Ušesa so mu bila trdovratno zaprta na vse strani, samo glasovi iz višav so jim mogli blizu. Zato je bilo škoda pota in besed, če je prišel kdo vernih podložnikov moledovat s pohlevno prošnjo, nevarna pa je bila že sama misel, da bi se napravil s trdo tožbo pred deveto goro. Tam za deveto goro so se čule samo lepe stvari o prelepi deželi satrapa Kai -By -Djana. Kako bi mogel kdo verjeti tožbi deželana ihri - barijskega? — —

Zgodilo se je, da so se bližali tudi tej daljni deželi veliki prazniki. Bližali pa so se samo potepuhom, tolovajem in drugim negodnikom. Kajti zgarani dninarji, hlapci in dekle so gledali v prazne lonce. Iz črnih skrbi jim je brlela ena sama tolažba: da niso imeli več otrok, ki so že vsi končali v strahu in gladu. Resnično, velika je bila ta tolažba, zakaj od pamtiveka so hoteli imeti otroci največji delež velikih praznikov.

Tiste dni je počival velik satrap Kai By- Djan na žlahtnih kožah in dragocenih preprogah. Uspaval ga je roj krasnih razgaljenih devojk in čaša močne starine. Prebudil pa se je iz strašnih sanj: Romal je bil po svoji sloveči deželi od vzhoda do zahoda in je zapazil, da se je razpaslo vsepovsod grdo zlo. Dninarji, hlapci in dekle so se vlačili po krčmah, razlivali najboljše vino in hrupno šumeli ob harmoniki. Gospodarji pa so se morali sami ubijati z delom, da se bogu smili! In kar so trudoma prigarali, jim je pobrala pijana sodrga.

Veliki satrap Kai -By Djan si je z eno roko otrl čelo, z drugo pa je usekal po tleh, da se je streslo vseh devetnajst voglov ogromnega gradu. Pridrvele so preplašene devojke, suhi lakaji in pisarji, kuharji, sobarice in vsa druga služinčad. Srdito so zatulili psi na dvorišču, kakor da je prilomastil potres.

"Samo pisarje potrebujem" je zarenčal silni gospodar. Odšli so vsi drugi, vsak po svojem potu in opravku, da niso črhnili besede. Zakaj velik strah jih je navdajal pred sinjim gospodom. Kar je dejal veliki satrap Kai- By -Djan, je bila sama sveta, nezmotljiva beseda in gorje mu devetdesetkrat, kdor bi podvomil v njeno svetost in nezmotljivost! —

"Kaj vam pravim, pisarji slokobedri, hude so bile moje sanje, da nikoli takih. Po moji deželi se je razlezla ostudna pregreha. Dninarji, hlapci in dekle se vlačijo po krčmah, prelivajo najboljše vino in zapravljajo gospodarjevo premoženje. Strašne stvari so to in vse mi pravi, da se mi je prikazala v sanjah živa, žalostna resnica. Zato napišite pisarji dolgopeti, kakor vam ukazujem:

"Brezbožna svojat!"

Kaj je videlo moje oko, ki ga še sanje ne morejo ukaniti. Vsi, ki živite od milosti gospodarja že od vekomaj, ste zagazili v hudodelstvo. Z najboljšim vinom se nalivate in polivate ter puščate gospodarje v trpljenju in skrbeh. Še več: njihovo posvečeno premoženje zapravljate. Zavrgli ste večno resnico, da je hlapec zaradi gospodarja in ne gospodar zaradi hlapca. Pozabili ste, da je Bog ustvaril za vse gospodarjeve podložnike dobro vodo v studenci, ki ohrani zdravo telo in trezno glavo. Veliko sramoto ste vrgli na našo daleč slovečo deželo Ihri-Barijo. Strašno ste oskrunili njeno čast in slavo s svojim brezbožnim nehanjem. Predobro se vam je godilo, pa ste se prevzeli. —

Če bi me vodila trda pravičnost, našuntal bi zdaj svoje biriče, da izpolnijo moj pravični ukaz. Ali pokazati vam hočem, da sem vaš dobrotnik in da je usmiljenje v meni. Ta opomin, ki vam ga pošiljam od svojega dobrotnega srca, naj vas zavrne s krivih potov še tisto uro, ko vas doseže. Vrnite se k gospodarjem, povrnite jim škodo in pijte vodo, kakor so jo pili vaši pradedje, da ostanete trezni in zdravi, opora gospodarjem in čast naše dežele. Ne kličite pa moje trde pravičnosti; zakaj če bi bilo treba, da jo pošljem nad vas, bo podavila po ukazu in brez prizadevanja!"

Ko so dosukali peresa, se je podpisal veliki satrap na sleherni list z mogočno čičkčačko in sedemnajst jezdecev je zdirjalo širom satrapije, da razglase besede najvišjega gospodarja. Slokobedri pisarji so se priklonili do tal, da so škrici oplazili strop in razšli so se v pohlevnosti.

* * *

Minili so veliki prazniki in še trije dnevi ter ena noč. Takrat so se vrnili seli iz daljnih krajev. Sabo pa so prinesli liste, kakor so jih bili odnesli. In si govorili drug za drugim:

"Mogočni blastonik! Božja kazen je šla pred tvojim opominom. Še pred prazniki so do zadnjega poginili, ki jim je veljala tvoja beseda. V poslednjem deliriju so klicali Odrešenika in so ga priklicali."

Veliki satrap Kai - By - Djan, ki je poslušal ta sporočila, kakor ni poslušal še nikdar nobenih, je povzdignil čašo in glavo:

"Zahvaljen Bog, da si iztrebil golazen!"

"Prosveta" prinaša zanimive vesti vsak dan. Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"

RAD BI IZVEDEL
za mojega brata Frank Tomšič-a, pred nekaj leti se je nahajal v državi Utah in sedaj ne vem, kje je. Doma je iz Verha pri Višnji gori, po domače Mačkov Francel. Cenjene rojake prosim, če kdo ve za njega, naj mi to naznani, ako bo pa sam čital ta oglas, naj se prijavi na moj naslov: Joseph Tomšič, Lafferty, Ohio. (Belmont Co.) (Adv. Feb. 14-15-16)

RAD BI IZVEDEL
kje se nahaja moj brat Joseph Novšak, kakor sem izvedel od znancev, je šel k Ameriškim vojakom v zadnji svetovni vojni. Prejel sem že tri pisma od očeta iz starega kraja, kjer mi zatrjuje, da je bil v vojni ubit. Pred vojno je živel v Detroitu, Mich. Uljudno prosim cenjene rojake širom Amerike če kdo kaj ve o njegovi usodi sicer če je še živ ali je mrtev, prosim, da mi to sporoči za kar bom zelo hvaležen. Ako je pa on še živ in bi slučajno čital te vrstice, naj se mi nemudoma prijavi na moj naslov: Math Novšak, R. F. D. 3, Box 60 B. Johnstown, Pa. (Adv. Feb. 13-14-15

NA GORENJSKEM
v vasi Lodje pri Medvodah, je naprodaj lepo posestvo obstoječe iz dveh johov zemlje, ter enonadstropne hiše. V hiši je dobro idoča gostilna in trgovina z mešanim blagom, dve gostilniški sobi in kuhinja, v nadstropju so pa štiri sobe in kuhinja, dve kleti z ledenico vse je v najboljšem stanju. Nahaja se blizo papirne tovarne v Goričanah. Za vsa nadaljna pojasnila in ceno se je obrniti na naslov: Josipina Bernot, 16001 Homes Ave., Cleveland, Ohio.

NA PRODAJ NA BLEDU
posestvo, sestoječe iz hotela in trgovine. Hotel ima ves inventar, 11 sob, popolnoma opremljenih. Hotel ima zazidane ploskovine 185 kvad. metrov, ima tri prostorne kleti, dvojno ledenico in pralnico, električno razsvetljavo in vodovod, senčnat vrt za goste z verando in pa vrt za zelenjavo. Promet v hotelu upeljan. Trgovsko poslopje, 110 kvad. metrov zazidane ploskovine, ima spodaj 4 obsežne lokale in zgoraj pa tri sobe s kuhinjo. V poslopju je električna razsvetljava. Trgovina je založena in v teku. Posestvo, ki spada k temu poslopjema meri 1148 kvadratnih metrov (okrog 12,360 kvad. čevljev.)
Posestvo leži 10 minut hoda od železniške postaje Bled ob križišču cest, od katerih ena vodi na postajo, druga v Gorje in Vintgar. Bled je najboljše letovišče svoje vrste v celi Jugoslaviji. Cena vse skupaj samo $4750.00.
Za nadaljna pojasnila se obrnite na Slovensko banko,
ZAKRAJŠEK & ČESARK,
70 Ninth Ave., New York, N. Y.

F. M. Dostojevskij:

BESI

Romaa v treh delih.

Preložil Vladimir Levstik.

(Dalje.)

Mir je sklenjen. Podlež je imel v resnici nekaj talenta. Stepan Trofimovič mi je enkrat zatrdil, da so najnadarnejši umetniki lehko najhujši podleži in da eno drugega ne moti. Govorili so potem, da je Ljamšin ukradel to skladbico nadarjenemu in skromnemu mlademu človeku, svojemu znancu iz drugega kraja; ali to je postranska reč. Nepridiprav, ki se je bil smukal nekaj let okrog Stepana Trofimoviča ter na zahtevo predstavljal na njegovih družabnih večerih razne Žide, izpoved stare babe ali rojstvo otrokovo, je zdaj včasih presmešno karikaturil pri Juliji Mihajlovni; med drugimi je oponošal tudi Stepana Trofimoviča samega pod naslovom: "Liberalec izza štiridesetih let." Vsi so se tolkli po kolenih, tako da ga nazadnje res ni bilo moči spoditi; preveč potreben je bil postal. Vrhutega se je klečeplazno lizal Pjotru Stepanoviču, ki je imel tisti čas že čudno silen vpliv na Julijo Mihajlovno.

Ne bil bi posebej izpregovoril o propalici, ki ni vreden, da se ustavljamo pri njem, da ni ogorčil naše javnosti dogodek, ki ga v svoji kroniki nikakor ne morem preskočiti in pri katerem je imel baje tudi on svoje prste vmes.

Nekega jutra se je raznesla po vsem mestu vest o grdem, nezaslišanem bogokletstvu. Ob vhodu na naš ogromni semanji trg stoji cerkev Rojstva Marijinega, ena najznamenitejših starin starodavnega našega mesta. Na vratih njenega obzidja je bila od pamtiveka velika podoba Matere božje, v steno vzidana in zavarovana z omrežjem. In glej, tisto noč je bila podoba oropana, steklo na ozidku razbito, mreža polomljena in nekaj biserov in kamenov neznane mi vrednosti izluščenih iz plašča in krone. Toda glavno je, da je storivec izvršil razen tatvine še brezmiselno zasmehljivo bogokletstvo: za razbitim steklom podobe so baje našli zjutraj živo miš. Zdaj, po štirih mesecih je z gotovostjo znano, da je storil zločin ubegli kaznjenec Fejdka; toda bogve zakaj so govorili tudi o Ljamšinovem sodelovanju. Odkraja ni nihče omenjal Ljamšina, nihče ga ni sumničil; dandanes pa je vse prepričano, da je on takrat vstavil miš. Spominjam se, da je zavladala pri naših oblastnjah nemajhna zmeda. Ljudstvo se je gnetlo od ranega jutra na mestu zločina. Neprestano je stala truma, čeprav ne bogve kolikšna; bilo je pač kakih sto ljudi. Eni so odhajali, drugi prihajali; prihajajoči so se križali ter poljubljali podobo, jeli so dajati vbogajme; pojavila se je cerkvena pušica in pri nji menih. Šele ob treh popoldne se je oblast spomnila, da bi bilo dobro ukazati ljudem, naj se ne ustavljajo v gručah, temveč naj gredo svojo pot, ko so pomolili, poljubili in darovali. Lembkeja je nesrečni slučaj silno pretresel. Kakor so mi pravili, je dejala Julija Mihajlovna pozneje, da je od tistega zloveščega jutra začela opažati na svojem soprogu čudno pobitost, ki da ni več minila ves čas, dokler ni pred dvema mesecema radi bolezni zapustil našega mesta, in ga spremlja menda še dandanašnji, v Švici, kjer se zdravi po svojem kratkem delovanju v naši guberniji.

Pomnim, da sem ob eni popoldne tudi jaz prišel na trg; množica je molčala, obrazi so bili resni in mračni. V koleslju se je pripeljal mašten, rumeničast kupec, zlezel z voza, priklonil se do zemlje, poljubil sliko, položil rubelj v dar, skobacal stokaje v svoj koleselj ter se odpeljal. Pridrdrala je tudi kočija z dvema našima damama v spremstvu dveh naših burkežev. Mlada človeka, izmed katerih je bil eden že bolj prileten, sta tudi stopila iz kočije ter se dokaj brezobzirno prerinila k podobi, ne da bi se odkrila; eden je celo nateknil ščipalnik. Med ljudstvom se je oglasilo zamolklo, toda sovražno mrmranje. Mladič s ščipalnikom je izvlekel iz nabite listnice bankovcev medeno kopejko ter jo vrgel v puščico; nato sta se oba smeje in glasno govoreč vrnila h kočiji. Tisti hip je zdajci prihajala Lizaveta Nikolajevna v spremstvu Mavrikija Nikolajeviča. Skočila je s sedla, vrgla povodce spremljevalcu, ki je ostal po njenem ukazu na konju ter pristopila k podobi prav takrat, ko je padla kopejka v dar. Rdečica ogorčenja ji je zalila obraz; snela je okrogli klobuk, padla na kolena pred podobo, naravnost na blatni trotoar, ter se trikrat priklonila do tal. Nato je izvlekla denarnico, in ko je našla samo nekaj desetic, si je naglo odpela briljantove uhane ter jih položila na puščico.

"Sprejmete?" je vsa razburjena vprašala meniha. "V okrašenje plašča?"

"Sprejmemo," je odgovoril on. "Vsak dar je dobro delo."

Ljudstvo je molčalo; niti graje niti odobravanja ni bilo slišati. Lizaveta Nikolajevna je sedla na konja v svoji blatni obleki ter odjahala.

II.

Dva dni po pravkar opisanem dogodku sem jo srečal v mnogoštevilni družbi; odpravljali so se nekam v treh kočijah, obdanih z jezdeci. Pomignila mi je z roko, ustavila kočijo in trmoglavo zahtevala, da naj grem ž njimi. V kočiji se je dobilo mesta zame; s smehom me je priporočila košatim damam, svojim tovaršicam, meni pa je pojasnila, da so vsi namenjeni na sila zanimivo ekspedicijo. Smejala se je na ves glas; nič kaj posebno srečna se mi ni dozdevala. Nekam razposajeno vesela je postajala zadnji čas. Današnje podjetje je bilo zares posebne vrste; družba je bila na poti k hiši kupca Sevastjanova onkraj reke, kjer je živel v stranskem traktu že svojih deset let v miru, zadovoljstvu in razvajenosti naš blaženi, ne le pri nas, marveč tudi po sosednjih gubernijah in celo v prestolnicah znani prerok Semjon Jakovljevič. Obiskovali so ga vsi, zlasti pa tujci, čakali prismojene besede iz njegovih ust, se klanjali in žrtvovali. Z darovi, ki so bili včasih prav znatni, je razpolagal Semjon Jakovljevič na licu mesta, ali pa jih je pobožno prepuščal cerkvam, večinoma našemu Marijinemu samostanu; v ta namen je bil Semjonu Jakovljeviču vedno prideljen menih za priročnika.

(Dalje prihodnjič.)

Vabilo na veselico

katero priredi

DRUŠTVO

"Triglav" št. 82, S.N.P.J.

v Johnstown, Pa.

DNE 18. FEBRUARJA, 1922.

Veselica se vrši v proslavo združitve društev št. 2, prej S. D. P. Z. in št. 82, S. N. P. J. Podomače bi se lahko reklo, da je to "ofcet" ali svatba društev Triglava in Pomočnik'a, katero se bode obhajalo dne 18. februarja t. l., torej ste lahko uverjeni, da bo vsak gost tudi svatovsko sprejet in postrežen, za plesa željne bode skrbela izvrstna Maxhom godba pod vodstvom brata Jos. Rogel'na, iz prijaznosti bo sodeloval tudi pevski zbor "Jugoslavija" in kdor je že kedaj slišal njih petje mora priznati, da prekašajo same "nebeške angeljčke", torej da bi ne bilo pozneje komu žal, da je zamudil košček nebeškega veselja naj nas poseti na omenjeni dan. Kakor sem slišal, nas bodo naše sosestre presenetile s raznovrstnimi kuhanimi in pečenimi dobrotami, torej v resnici pravcato nebeško veselje vseskozi bo na ti zabavi. Vse to se bo vršilo v Slovenskem narodnem domu. Uljudno vabimo vsa sosedna društva in vse rojake in rojakinje domače in bližnje okolice, da nas posetijo v polnem številu. Torej pazite na datum dne 18. februarja, 1922, vsi k zabavi.

Vstopnina za moške je 50c; ženske so vstopnine proste.

Pričetek zabave točno ob 8 uri zvečer.

Torej pridite vsi se vam najuljudnejše priporoča ODBOR!

BABICA
Mrs. Chas. Stevens,
2831 W. 10th Street, Indianapolis, Ind.
Daje posebno pozornost za vse porode. Pokličite na Telefon Belmont 4072 za vsak slučaj potrebe. Zmerna cena.